

การดำเนินงานอาสาสมัครแกนนำจิตอาสาพ่อแม่วัยใส ในอำเภอเชียงดาวและอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลการสำรวจและสถิติประชากรแม่วัยใสในช่วงอายุ 10 – 19 ปี ที่กำลังตั้งครรภ์และคลอดบุตรในพื้นที่ กอปรกับกลุ่มวัยรุ่นแห่งชาติพันธุ์ที่มีสัดส่วนสูง สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยฯ (สวท) จึงได้ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย จัดทำโครงการชุมชนร่วมใจพัฒนาอนามัยวัยรุ่นฯ ขึ้น ในปีพ.ศ. 2563 - 2564 ซึ่งในโครงการนี้ สวท ได้ประสานความร่วมมือกับทางโรงพยาบาลเชียงดาว สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงดาว โรงพยาบาลแม่เอยและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่เอย เพื่อวางแผนการคัดเลือกและฝึกอบรมแกนนำจิตอาสาพ่อแม่วัยใส/ผู้ปกครองวัยรุ่น/ผู้นำชุมชนหมอดำแยและอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อให้การดูแลสุขภาพ องค์กรร่วมของมารดาและทารก อำเภอละ 15 คน รวม 30 คน โดยมีหลักสูตรการอบรมจำนวน 3 วัน ซึ่งรวมทั้งความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของแม่และทารก การสร้างความเข้าใจกับครอบครัวของแม่วัยรุ่น และการใช้สื่อการสอนสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่อำเภอเชียงดาว: จากการสำรวจ พื้นที่ตำบลเมืองนะ ตำบลปิงโค้ง ตำบลแม่นะ ตำบลทุ่งข้าวพวง ตำบลเมืองงาย และตำบลเมืองคอง มีหญิงตั้งครรภ์ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 123 คน การออกเยี่ยมบ้านในพื้นที่ ทางเจ้าหน้าที่ สวท ได้ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเชียงดาว สาธารณสุขอำเภอเชียงดาวและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อคัดกรองเคสที่จะสามารถให้แกนนำจิตอาสาเข้าไปเยี่ยมบ้านได้ เนื่องจากแม่วัยใสบางเคสมีความละเอียดอ่อน ต้องมีความระมัดระวังและบางพื้นที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเสียดสี ดังนั้นจะต้องได้รับการอนุญาตจากแม่วัยใสและครอบครัวก่อนที่จะเข้าเยี่ยมบ้านระหว่างเดือน ตุลาคม 2563 - เดือน กุมภาพันธ์ 2564 แกนนำจิตอาสาได้เข้าถึงแม่วัยรุ่นจำนวน 31 คน

พื้นที่อำเภอแม่เอย: จากการสำรวจข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ อายุต่ำกว่า 20 ปี ในพื้นที่ตำบลแม่เอย ตำบลแม่สาว ตำบลแม่นาวาง ตำบลมะลิกา ตำบลท่าตอน ตำบลสันตน์มื้อ ตำบลบ้านหลวง พบจำนวน 110 คน จากการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับโรงพยาบาลแม่เอยและสาธารณสุขอำเภอแม่เอย มีความเห็นเลือกตำบลแม่เอยและตำบลแม่สาวเป็นพื้นที่นำร่องในการออกเยี่ยมบ้านของแกนนำจิตอาสาพ่อแม่วัยใส เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนเคสอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลและเข้าถึงยาก จากการออกปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่เอย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ครู ศสช.บ้านนามะอื่น อาสาสมัครแกนนำจิตอาสาพ่อแม่วัยใสและ สวท ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ให้แก่ประชากรในหมู่บ้านนามะอื่น เพื่อให้ตระหนักเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และเข้าถึงจำนวนวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในพื้นที่ ขณะเดียวกันทางทีมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครแกนนำพ่อแม่วัยใสได้มีการออกเยี่ยมบ้านควบคู่ไปด้วย ผลจากการออกเยี่ยมบ้านระหว่างเดือน กันยายน 2563 - เดือน กุมภาพันธ์ 2564 แกนนำจิตอาสาได้เข้าถึงแม่วัยรุ่นจำนวน 30 คน

ในการลงพื้นที่ ทีมงาน สวท หน่วยงานภาคีเครือข่าย และแกนนำจิตอาสาพ่อแม่วัยใส ได้พบหลายเคสที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์และทารก และได้รับการส่งต่อเพื่อรับบริการทางการแพทย์ทันที อาทิ

- การมีภาวะโลหิตจาง
- การตั้งครรภ์ซ้ำซ้อน
- การไม่ได้รับการฝากครรภ์ตามกำหนด
- ทารกบางคนมีอาการทุพพลภาพ เช่น ปากแหว่ง เพดานโหว่

ข้อท้าทายในการดำเนินงาน ได้แก่

1. เป็นพื้นที่ห่างไกลจากสถานพยาบาลของรัฐ การคมนาคมลำบาก
2. วัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นชนชาติพันธุ์ ไม่มีบัตรประชาชน จึงทำให้ขาดโอกาสการใช้สิทธิการรักษาพยาบาลในสถานบริการของรัฐ เช่น การฝังยาคุมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ การฝากครรภ์ การผ่าตัดคลอดในกรณีฉุกเฉิน ฯลฯ
3. ประชากรชนชาติพันธุ์บางพื้นที่มีฐานะยากจน และชุมชนส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เนื่องจากปัญหาปากท้องเป็นเรื่องสำคัญกว่า
4. การดำเนินงานในบางพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเสียดสี จะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้นำที่มีอิทธิพลในพื้นที่ก่อนที่จะเข้าไปดำเนินกิจกรรม
5. การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องของชนเผ่าในบางพื้นที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ จะต้องใช้ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จากปัญหาดังกล่าว ทีมเจ้าหน้าที่ได้ร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยเหลือรายที่เร่งด่วน โดยส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการช่วยเหลือทันที เช่น การผ่าตัดคลอด ฯลฯ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งยังไม่มีแนวทางการช่วยเหลือที่ยั่งยืน และชัดเจนสำหรับประชากรกลุ่มนี้ ซึ่งมีความชุกของปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์มากกว่ากลุ่มประชากรอื่น

หลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมการขยายผลให้ความรู้ต่อของแกนนำเยาวชนและการออกเยี่ยมบ้านของอาสาสมัครแกนนำจิตอาสา ได้ระยะหนึ่ง พบว่าเยาวชน/วัยรุ่นบางคน ต้องการมีอาชีพเพื่อหารายได้ ทางสมาคมฯ จึงได้ประสานความร่วมมือส่งต่อองค์กร Friends International เพื่อเข้ารับการอบรมฝึกอาชีพ จำนวน 8 คน นอกจากนี้ ทางสมาคมฯ และเครือข่ายแกนนำยังคงประสานงานกับองค์กรภาคีอื่นๆ เพื่อให้การดูแลแม่วัยรุ่นอย่างครบวงจรในด้านอื่นด้วย

และเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สวท จึงได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านสาธารณสุข และเครือข่ายด้านการศึกษา อาทิ โรงเรียนสังกัดสพฐ. และ กศน. พัฒนาแกนนำวัยรุ่นกลุ่ม Teen Power ขึ้น เพื่อช่วยเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้และทักษะแก่เพื่อนในชุมชน ให้เกิดความตระหนักและเข้าถึงบริการการป้องกันด้านสุขภาพทางเพศได้อย่างทันทั่วทั้งที่

สำหรับข้อท้าทายกรณีค่านิยมและความตระหนัก โครงการฯ จะจัดกิจกรรมณรงค์โดยมีผู้นำทางความคิดและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก และความรอบรู้ด้านสุขภาวะอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศของวัยรุ่น ในชุมชนแม่ข่ายและเชิงดาว และหากเป็นไปได้ ก็จะส่งเสริมการขยายผลไปยังชุมชนอื่นต่อไป

*ได้รับอนุญาตจากแม่วัยรุ่นทุกท่าน และเจ้าหน้าที่ทุกท่านในการเผยแพร่ภาพถ่ายนี้แล้ว

.....